

CCIT-Guadarrama 2017

A SPANYOLORSZÁGI CIGÁNYOK PASZTORÁCIÓJA, TÁRSADALMI HELYZETÜK

Fernando Jordán Pemán

BEVEZETÉS

A jelenlegi helyzet nagyon összetett, sok feszültség és ellentmondás terheli a cigány közösséget: nem könnyű tehát egy kizárólagos érvényű, egyedüli analízis elkészítése. A szakértők különféleképpen látják a helyzetet, igazában egy szó lehet közös, s ez a válság. Azt kérték tőlem, hogy adjam közre gondolataimat az itteni cigányok társadalmi helyzetéről, pasztorációjukról. Hogy ennek eleget tehessek, a demokráciánk kezdetétől napjainkig ívelő korszakot fogom áttekinteni, mert ez utóbbi 40 évben több átalakuláson ment át a cigány világ, mint 1425-ig, mely a cigányok Spanyolországba való érkezésének éve. / 1 /

1. A TÁRSADALMI HELYZET

1.1. EGY SZENVEDÉSEKKEL TELI TÖRTÉNELEM

Amikor a cigányok történelmét tanulmányozzuk, alig hisszük el azt, amit olvasunk. Mennyire kegyetlen és igazságtalan volt velük a társadalom! Üldöztetések, éhínség, városokból való kiűzések... stb. Szinte minden meg volt tiltva nekik!

A legutóbbi időkben, a múlt század 60-as évekre hivatkozom, néhány reménysugár tűnt fel az Egyház részéről, mely úgy tűnt anyaként fogadja be gyermekeit, a cigányokat. Néhány szentség és vallási rítus volt ennek középpontjában, így például a keresztség és temetés, ezen kívül a gazdasági missziók részéről is testvéri fogadtatás volt tapasztalható, mind az étel, mind a ruhanemű osztás tekintetében.

Ugyanebben az időszakban, de különösen 1965. szeptember 26-tól kezdődően egy történelmi dátumhoz érkeztünk, amikor VI. Pál pápa a Pomezia-i cigánytábor meglátogatásakor kijelentette, hogy „a cigányok az Egyház szívében vannak”. A spanyol Egyházban tudatosodott a cigányok iránt érzett társadalmi és pasztorális elköteleződés. Ez tekinthetjük a cigánypasztorációs struktúra kialakulása kezdeti időszakának.

1.2. A CIGÁNYOK ÚJ ARCAI

Az Egyháznak ma a cigányok különböző csoportjaival kell számolnia az evangelizációban. Ezek a következők:

a / első helyen **azokkal, akik már részesei a társadalmi haladásnak.**

b / második helyen **azokkal, akiknél ez folyamatban van.**

c / harmadik helyen **azokkal, akik kirekesztettek, peremre szorultak**, minden tekintetben „szegények”, akiknél kizártnak tekinthető az integráció.

1.3. A CIGÁNY EGY VÁLTOZÓBAN LÉVŐ VILÁGBAN

Szükséges, hogy az Egyház ismerje a mai kor új körülményeit, melyek közepette lehetséges folytatnia a cigányok körében végzett missziós munkáját.

Ezen körülmények közül a leginkább befolyással bírókat, melyek a cigányok életében magatartásuk és viselkedésük tekintetében változást hoztak, a következőket emelnénk ki:

a / a gyermekek „híd-iskolákban” történő foglalkoztatása,

b / a vegyes házasságok számának növekedése,

c / a kommunikációs eszközök,

d / sokaknál a más helyre költözés,

e / vallási téren, függetlenül attól, hogy mely valláshoz tartoznak, kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy elveszőben van a hit s közömbösség tapasztalható,

f / a cigányasszonyok társadalmi haladása,

g / a jelenlegi társadalomban a rabszolgaság új formáit fedezhetjük fel, melynek áldozatai gyakran cigányok. A „társadalmi ínség” háttérbe szorítja az olyan hagyományos erényeket, mint a tisztelet, a szabadság, sőt maga az élet. / 2 /

2. A PASZTORÁCIÓ HELYZETE

2.1. MEGHALLGATNI A CIGÁNY EMBERT AZ Ó BENSŐSÉGES ÉLETERŐL

Véleményem szerint szükséges egy olyan gondolatmenet, mely az Evangéliumból kiindulva segít megérteni és megélni a cigányság jelenlegi helyzetét és azokat a válaszokat, melyeket az Egyháznak kell megadnia. Egy leginkább látható vallási mozgalom megjelenése arra enged következtetni, hogy „Isten visszatér”. A helyzet nem ezt igazolja. A vallásukat gyakorló cigányok egyre kisebb közösséget jelentenek. Ma azt tapasztaljuk, hogy a hit egyre jelentéktelenebb helyet foglal el az emberek mindennapi életében.

A hitük helyét más meggyőződések vették át, melyek a demokrácia értékei körül forognak, melyek a hiedelmek, elvek és értékek zavaros rendszerében az emberi jogok, a szabadság, a tolerancia és biztonság, az Alkotmány tiszteletben tartása stb. kérdéseit jelentik számukra s melyektől az egymás mellett élés egy jobb minőségét és a társadalmi kapcsolatok erősödését remélik.

2.2. EGY ÚJ KERESZTÉNY CIGÁNY

Szükséges számolnunk néhány olyan változással, melyek e vallási válság közepette olyanokat érintenek, akik kereszténynek vallják magukat. Íme, néhány alapvető tendencia:

a / Elsősorban, egyre inkább erősödik a keresztény cigány képének **kétértelműsége**,... tisztelet a sok-sok dicséretes kivételnek.

b / Másfelől, a cigányság nem tekinthető homogénnek. Hitükből fakadóan választásaikat és viselkedésüket illetően nem ugyanazokra a következtetésre jutnak.

c / Ennél fogva a **mód, ahogyan hisznek**, jelentősen változik.

d / Egyre inkább emelkedik azok száma, **akik az Egyházat spájznak tekintik**.

2.3. A CIGÁNYPASZTORÁCIÓ, MELYRE NAPJAINKBAN SZÜKSÉG LENNE

2.3.1. Felkeresni őket

„Helyi egyházainknak” elsőként kellene felismerniük, hogy a cigányok felkeresésében ők az érintettek. / 3 /

2.3.2. Előmozdítani és megerősíteni / 4 /

E néha zavarba ejtő, ám gazdag és meglepő valóság egy olyan kihívás, mellyel nem mindig könnyű a szembenézés. A cselekvés irányát két szóban határozhatjuk meg: előmozdítani és megerősíteni.

Ez a következőket feltételezi:

Befogadás az irgalmas szamaritánus lelkületével.

Kis csoportokat alakítani.

Megteremteni a találkozás fizikai körülményeit.

Különös figyelmet fordítani a cigány csoportokra.

Felderíteni, melyek a cigányok világára jellemző szükségletek és törekvések.

Azon törekvések mellé állni, melyek egyesítik a különböző kultúrákat.

2.3.3. Egy evangéliumi magatartásból kiindulni / 5 /

A cigánypasztorációról beszélve, saját érdekeink abszolút voltának viszonylagosságát elismerve, a kölcsönös gazdagodás talajára kell helyezkednünk.

a / A szegény elsődlegessége.

b / Az együttérzésre való nyitottság.

c / Az inkulturáció.

2.3.4. Elősegíteni a párbeszédet

Hogy komoly és „inkulturációra” buzdító háttérrel adjunk a pasztorációnknak, hasznosnak tartjuk ha a 2003-ban Magyarországon megrendezett V. Cigánypasztorációs Világtalálkozó zárógondolataiból idézünk, melyek irányt mutatnak:

„A Kongresszus során több alkalommal szükségesnek láttuk, hogy komoly választ adjunk a pasztorális kihívásra, melyet a szent Liturgia, a Szentbeszéd, és a Katekizmus cigányok mentalitása, szokásaik és használata szerinti jogos alkalmazása során tapasztalhatunk, melyek a népi vallásosság, ünnepeken. ill. zárandókatokon megnyilvánuló formáiban jelentkeznek. Anélkül, hogy be akarnánk zárni a kaput a hosszú távú megoldások előtt, a Szentszékkel, valamint a helyi hierarchiával közösségben azt javasolja a Kongresszus, hogy a korábbi gyakorlat szerint hagyjuk meg minden nép számára, a kreativitást, saját népi és kulturális karaktere szerint, a latin Rítuson belül, ide értve a keleti katolikus Egyházak kulturális örökségét is. Mindez érvényes az Eucharisztia megünneplése, valamint a szentségek kiszolgáltatása vonatkozásában.” / 6 /

Meg kell említenünk néhány kritériumot, mely szükséges e párbeszédhez:

a / Ismerni kell a cigány valóságot.

b / Jézus Krisztus nevében kell beszélnünk.

c / Szervezés.

2.4. Keresni a közösséget

Reméljük, hogy egy napon a zsoltórossal együtt énekelhetjük: ”Íme, milyen jó és milyen gyönyörűséges, ha együtt laknak a testvérek” / Zsolt. 133, 1 / Ez a kívánság a piliscsabai V. Cigánypasztorációs Világkongresszus zárónyilatkozatában is rögzítésre került:

„A Kongresszus javasolja az ökumenikus és a vallások-közötti párbeszéd folytatását a cigányok világát illetően is, a Szentszék által e témában kiadott direktívák szerint. Elítéli a

szektás eljárási módot néhány olyan csoportnál, melyek kereszténynek vallják magukat, s a Pünkösdiséghez csatlakoznak, s arra buzdítja a katolikus pasztoráció munkatársait, hogy számoljanak ennek veszélyével, s tekintsék ezt leginkább egy felhívásnak a saját apostoli munkájukat illetően, hogy az mindenben megfelelhessen a cigányok szükségleteinek, aktív részvételüknek, mélységes hitüknek, a Liturgiának, az evangelizációnak és az emberi haladásnak. Mindez a barátságnak és közösségnek közösségi lelkisége irányába hat, mely egyben *e Kongresszus* alapvető célkitűzését foglalja össze.” / 7 /

3. KÖVETKEZTETÉSEK

Reménységgel és realizmussal kell tekintenünk a cigánypasztoráció jövőjére, azzal a meggyőződéssel, hogy ez nem olyasvalami, amit csakis munkánk és erőfeszítéseink által valósítunk meg. Jézus Lelke ad buzdítást feladatunkhoz, s visz életet azokba a dolgokba, melyekben a világ csak különbözőséget és diszkriminációt lát.

Az előttünk álló kihívással kapcsolatban, evangelizálókként, állandóan a Megtestesülés gyakorlati tapasztalatában élve, magunkat az utolsó helyre téve, őket útitársként kísérve, buzdítva, szenvedve és annak örömében kell élnünk, hogy az Úr saját népükből küld majd cigány evangelizálókat.

Nem feledkezhetünk meg arról, hogy:

- Szükségünk van a **sokszínűség ízére**. Ennek „ízéről”, s nem az értékéről beszélünk. Rá kell találnunk erre az „ízre”, mely túlmutat egyéni aszkézisünkön, s elvezet a másik, a tőlünk különböző szívének megnyílásához.
- A **sokszínűség növekedésünkhöz vezet**, serkent minket. Ez az Egyházunk gazdagsága. A cigányok világában az Evangéliumnak a másik iránti érdeklődésből, a másik iránti szimpátiából eredő közeledésből kell kiindulnia.
- Alapvető a **párbeszédben** való növekedés, mely nem valamiféle technikai megoldás a pasztoráción belül, a másik meggyőzésének szándékával, hanem az igazság megünneplésének és megosztásának eszköze.
- Csakis a **kölcsönösségből** kiindulva lehet sikeres az evangelizációnk.
- Az evangelizáció egy **interakció**: egy jó hírt hozok, s egy jó hírt kapok.
- **Az evangelizáció gesztusokon keresztül valósul meg**, s nem lehetünk csalódottak, ha a szavak nem működnek. A közelség a titok.
- Evangelizálni annyit jelent, hogy **élettereket hozunk létre**.
- A pasztoráció kulcsa nem az eredményekben rejlik, hanem annak tényében, hogy útitársai leszünk a cigányoknak, minden egyes embernek, közösségeiknek.

Evangelizációs igyekezetünket bízunk a Megváltó anyjának, Máriának anyai közbenjárására. Ő lesz a csillag, mely lépteinket az Úrral való találkozás irányába igazítja.

1 LÓPEZ MENESES, A. „El documento más antiguo relativo a la inmigración gitana en España”, Rev. Pomezia 6 / 1967 / p. 90

2 Uo. p. 23-37

3 Vö. CONFERENCIA EPISCOPAL ESPAÑOLA, „La Iglesia y de España y los gitanos”. Documento de la CEE Edice Madrid 2002, n° 53.

4 F. JORDÁN PEMÁN, „Ante la encrucijada del futuro. Reflexiones de un cura preocupado por el pueblo gitano, Gráficas Barbastro, Barbastro, 2012. p. 36-37

5 Uo. p. 37-39

6 2003. június 30-tól, július 7-ig tartott az V. Cigánypasztorációs Világtalálkozó, melynek helyszíne a Pázmány Péter Katolikus Egyetem pilisecsabai campusa volt. Témája a következő volt: Az Egyház és a cigányok a közösségi lelkiség felé. Az eseményre a Vándorlók és Útonlévők Pápai Tanácsa, valamint a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia rendezésében került sor. A 203 kongresszusi résztvevő 26 európai ország képviselőjében érkezett, de voltak amerikai és ázsiai résztvevők is. Első ízben volt ilyen nagyszámú részvétel a papság, szerzetesség és laikus cigányok részéről. Zárónyilatkozat n° 3.

7 Uo. Zárónyilatkozat n° 5.